

Rīgas pils

Publicēts: 09.03.2021.

Rīgas pils ir Latvijas Valsts prezidenta rezidence kopš 1922. gada, kad dibināta Latvijas Valsts prezidenta institūcija. Pils atrodas pašā Vecrīgas sirdī, Daugavas krastā. Tā ir nozīmīgs Latvijas vēstures un kultūras mantojums.

Rīgas pils ir viena no izcilākajām viduslaiku pilīm Latvijā. Tās pamatakmens likts 1330. gada 15. jūnijā. Pils vairākkārt nopostīta, piedzīvojusi arī ievērojamas pārbūves un paplašināšanas. Pēdējā vērienīgā atjaunošana veikta Latvijas simtgades priekšvakarā. Visas telpas atjaunotas vēsturiskajā izskatā, tās piemērojot mūsdienu prasībām un izmantošanas iecerēm.

Pēc vērienīgajiem rekonstrukcijas un restaurācijas darbiem Valsts prezidents Raimonds Vējonis darbu Rīgas pilī atsāka 2016. gada 22. augustā.

Prezidenta rezidence

Rīgas pils ir Latvijas Valsts prezidenta oficiālā rezidence kopš 1922. gada, kas dibināts Latvijas Valsts prezidenta postenis. Izņēmums ir padomju laiki, kad pili atdeva komunistiskajai bērnu organizācijai – pionieriem. Latvijas Valsts prezidenti Jānis Čakste, Gustavs Zemgals, Alberts Kviesis un Kārlis Ulmanis ne vien strādāja, bet arī dzīvoja pilī.

Pēc neatkarības atgūšanas Valsts prezidents Guntis Ulmanis pārnāca strādāt Rīgas pilī 1995. gada jūnijā. Pirms tam šeit tika uzņemtas vairāku valstu – Polijas, ASV, Portugāles – prezidentu vizītes.

Telpas un interjers

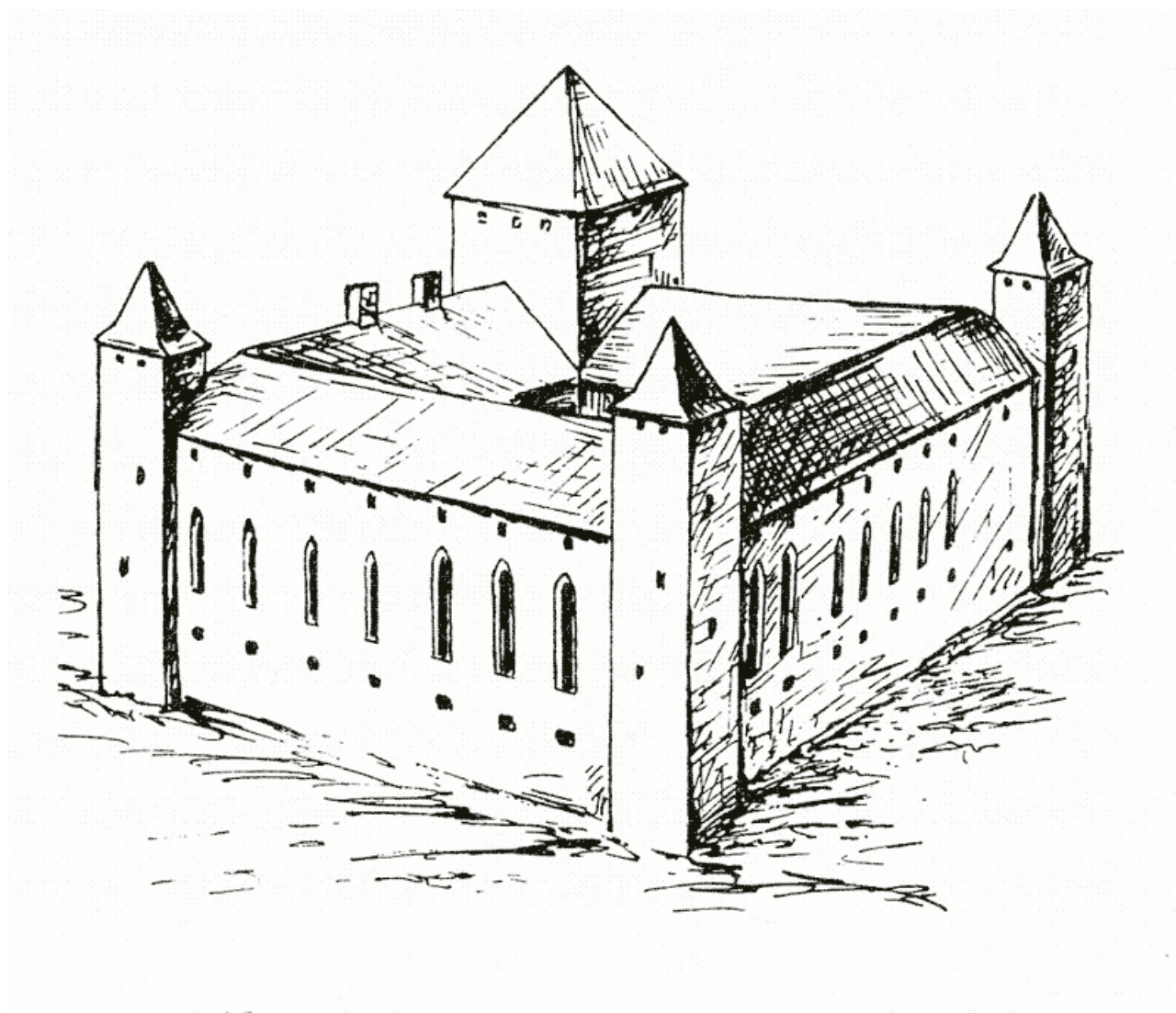
Valsts prezidenta telpas Rīgas pilī aizņem kādreizējās priekšpils vietā uzceltā būvbloka lielāko daļu, tās izvietotas četros stāvos. Telpu interjeros parādīti pils gadsimtiem ilgās tapšanas un vēsturisko periodu uzslāņojumi.

Rīgas pils virtuālā tūre

[Skatīt vairāk](#)

Rīgas pils vēsture

Pils celtniecība Daugavas krastā tika uzsākta 1330. gadā, kad rīdzinieki pēc sakāves karā ar Livonijas ordeni (1297–1330) bija spiesti izpostītās ordeņa pils vietā uzcelt jaunu, taču ne pašā pilsētā, bet gan cieši tai blakus bijušā Sv. Gara hospitāļa vietā. Pils kļuva par Livonijas ordeņa mestru rezidenci.

1481. gadā uzliesmoja jauns Livonijas ordeņa karš ar Rīgas pilsētu, un rīdzinieki pili 1484. gadā atkal nopostīja. No toreizējās pils rīdzinieki atstāja tikai daļu Svētā Gara torņa kā bāku upes pusē kuģotājiem un daļu no aizsargmūra. Līdz ar nemītīgām ķildām starp Livonijas ordeni, arhibīskapu un Rīgas pilsētu ordeņa mestrs savu sēdekli pārcēla uz Vīlandi un pēc tam uz Cēsīm.

Kad ordenis atkal guva virsroku pār Rīgas pilsētu, tika noslēgts līgums (Valmieras noruna), pēc kā rīdziniekiem pils bija sešu gadu laikā piespiedu kārtā jāatjauno. Tomēr atjaunošana ieilga līdz 1515. gadam. Mestru sēdeklis netika pārcelts uz Rīgas pili, to par pastāvīgu rezidenci izvēlējās tikai pēdējais ordeņa mestrs Gothards Ketlers. Līdz pat 1562. gadam, kad Livonijas ordenis beidza pastāvēt, pils palika ordeņa bruņinieku un viņu pavēlnieka – komtūra – mitekļis.

Pēc Livonijas feodālo valstiņu likvidēšanas 16. gadsimta otrajā pusē Rīgas pili atradās poļu (1578–1621), zviedru (1621–1710), krievu (1710–1917) pavaldoņu mītne un viņiem pietuvināto iestāžu atrašanās vieta.

1922. gadā Rīgas pils kļūst par Latvijas Republikas Valsts prezidenta rezidenci. Pēc Latvijas valsts neatkarības iznīcināšanas no 1940. līdz 1941. gada februārim pilī apmetas Latvijas PSR Tautas komisāru padome, bet 1941. gada februārī pils ziemeļu daļā tika iekārtota Pionieru pils. Latvijas valsts pastāvēšanas laikā pils dienvidu daļā darbojās muzeji.

Šobrīd te izvietots Latvijas Nacionālais vēstures muzejs (patlaban pārcēlies uz citām telpām saistībā ar rekonstrukciju). 1995. gada 12. jūnijā pils atkal kļuva par Latvijas Valsts prezidenta rezidenci.

Rīgas pils pārbūves

Pils bija celta kā trīsstāvu noslēgts četrmalu bloks ar iekšējo pagalmu un torņiem stūros. Galvenie bija divi apaļie torņi diagonāli pretējās pusēs – Svētā Gara tornis ziemeļrietumos un Svina tornis dienvidaustrumos. Abos pārējos četrstūra torņos atradās kāpņu telpas. Pilij ziemeļos bija priekšpils ar saimniecības ēkām.

Pirmais stāvs bija paredzēts saimniecības vajadzībām un pils apsardzei. Trešais – ieroču stāvs – bija bez griestiem un šķērssienām. Tā šauros, ar dēļiem aizvāžamos lodziņus izmantoja par šaujamlūkām. Otrajā stāvā atradās galvenās dzīvojamās telpas: ordeņa mestra telpas; ēdamzāle; bruņinieku guļamistabas; pils baznīca; kapitula zāle sapulcēm.

Rīgas pils ēka bija ļoti vienkārša, kas izskaidrojams ar tās militāro raksturu un būvniecību piespiedu kārtā. Vienīgā saglabājusies mākslinieciskā detaļa ir 16. gadsimtā veidotās Dievmātes Marijas un Livonijas ordeņa mestra Voltera fon Pletenberga skulptūras virs pils kādreizējās galvenās ieejas.

Saglabājušies fragmenti no plašajiem, kara un aplenkuma gadījumiem īpaši labi sagatavotajiem pagrabiem. Pagrabos dažādos laikos konstatētas arī pazemes ejas, bet arheologi uzskata, ka tās saistāmas ar 17. gadsimta pilsētas nocietinājuma būvēm, kas, ieviešot šaujamos ieročus, nomainīja agrākos pilsētas aizsargmūrus un torņus. Nocietinājumi bija sarežģītas inženiertehniskas būves. Iespējams, ka tās ir satiksmes ejas, kas savienoja pazemes patvertnes un pulvera pagrabus, kā arī slepenas ejas, kas izgāja ārpus pilsētas vaļņa. Daļēji ejas tika aizbērtas laikā no 1857. līdz 1862. gadam, kad nojauca Rīgas nocietinājuma vaļņus.

Pirmie lielākie pārveidojumi pilī notika zviedru laikā. 17. gadsimta vidū pils ziemeļu pusē ģenerālgubernatoram uzcēla dzīvojamo māju. 1682. gadā pie pils austrumu korpusa piebūvēja lielu kara materiālu noliktni.

Krievu valdīšanas laikā līdz ar administratīvo reformu 1783.–1789. gadā noliktavas vietā uzbūvēja guberņas iestāžu telpas trīs stāvos. Vecās pils otro stāvu sadalīja divos stāvos (arī kapitula zāli), viscaur paplašināja logus, lielākās telpas ar šķērssienām sadalīja mazākās. Pils baznīca savā viduslaiku izskatā saglabājās līdz 1870. gadam.

Baltijas ģenerālgubernators marķīzs Filips Pauluči pils ziemeļu pusē jau agrāk nojaukto koka ēku vietā 1816. gadā ierīkoja dārzu. 1817. gadā Svētā Gara tornī ierīkoja observatoriju. 1818. gadā notika lielāki būvdarbi – pils ziemeļu piebūvē virs zirgu stallā izbūvēja t. s. Cara jeb Ķeizarkārnī telpas, kuru vidū nozīmīgākā bija tā sauktā Ķeizarkārnī zāle.

Pēdējās lielākās pārbūves notika 1938.–1939. gadā arhitekta Eižena Laubes vadībā un pēc viņa projektiem: priekšpilī modernizēja vestibulu; ierīkoja garderobi; ceturto stāvu, apvienojot ar bēniņiem, pils ziemeļaustrumu daļā oficiālajiem banketiem izveidoja plašu un greznu Svētķēni zāli ar palīgtelpām; trešo stāvu ar zāli savienoja Triju Zvaigžņu tornis, kura smaili noslēdza Latviju simbolizējošās trīs zvaigznes, ko padomju režīms 1949. gadā noņēma. 1997. gadā torņa vainagojumu atjaunoja sākotnējā izskatā.

Vērienīgi rekonstrukcijas un restaurācijas darbi Rīgas pilī Priekšpilī un Austrumu piebūvē veikti pirms Latvijas simtgades – laikā no

2012. līdz 2016. gadam.

Rīgas pilī rekonstruētas telpas gandrīz 10 000 m² platībā, turklāt veicot ne tikai ēkas, bet arī visu māksliniecisko un funkcionālo elementu restaurāciju. Visās pils daļās atjaunotas nesošās konstrukcijas un veikta pamatu un konstrukciju pastiprināšana, kā arī īstenota mēbeļu, gleznu, lustru, sienu un griestu gleznojumu un iekšējās apdares atjaunošana. Rīgas pilī būvdarbu laikā strādāja aptuveni 250 darbinieku, bet darbnīcās visā Latvijā vēl aptuveni 60–70 cilvēku.

<https://www.president.lv/lv/rigas-pils>